

Michel Esparza

Van rede naar Openbaring

*Een kennismaking met
het katholieke geloof*

INHOUDSOPGAVE

Inleiding: de zin van het leven en het beste geluk..... 7

Sessie 1: Waarom in God geloven, christen en
katholiek zijn? 13

Het belang van het objectieve 13

Is het mogelijk het bestaan van God te bewijzen? 18

Alleen God is onfeilbaar 24

Tastbare openbaring in Christus 27

Kan men bewijzen dat Christus God is? 33

Niet enkel christen, ook katholiek 42

Het primaatschap van de paus 45

Waarom heeft Christus de Kerk gesticht? 48

Het mysterie van de Kerk: heiligheid en rimpels 55

Waarom zijn er ongelovigen? 59

Sessie 2: Heeft God de wereld slecht geschapen?... 63

Inleiding 63

Spreek nooit lichtsinnig over het lijden 67

Deze lastige verantwoordelijke vrijheid 70

Het scheppingsplan en de oorsprong van het kwade 76

De eerste zonde en haar gevolgen 82

Weldaden die kunnen voortloeiën uit het lijden 87

Een weinig gekende realiteit 93

Lijden om te troosten 97

Het voorbeeld van de heiligen 101

Sessie 3: Wat gebeurt er juist na de dood?	109
<i>Inleiding</i>	109
<i>De onsterfelijkheid van de ziel in het licht van de rede ...</i>	110
<i>De hel</i>	118
<i>Het Vagevuur</i>	123
<i>De Hemel</i>	125
<i>De contemplatie van de Hemel reeds op aarde</i>	127
 Sessie 4: Waarom praktiseren?	
Kan ik heilig worden?	137
<i>Inleiding</i>	137
<i>Welke zijn de sacramenten en hoe werken ze?</i>	140
<i>Het beste liefdesgeluk</i>	145
<i>Willen, weten en kunnen</i>	147
<i>Een genade die waardigheid verleent en geneest</i>	149
<i>Alleen onvoorwaardelijke liefde kan mij genezen</i>	151

Inleiding: de zin van het leven en het beste geluk

In de loop van vier sessies gaan we dieper in op de meest fundamentele aspecten van het katholieke geloof. We beginnen vanaf nul, vanuit de rede, zonder iets als vanzelfsprekend te beschouwen. Bij wijze van inleiding, als een soort brug tussen menselijke en bovernatuurlijke wijsheid, volgt hieronder eerst een korte bezinning over *de zin van het leven*.

Ieder van ons is van nature geneigd aan zijn of haar leven een zekere inhoud te geven. Daarbij is het de vraag of we uitgaan van de best denkbare betekenis die ons leven kan hebben. Door het verlies van de christelijke wortels in onze westerse cultuur bestaat tegenwoordig nog nauwelijks de neiging zich vragen te stellen over de zin van het leven. Dit komt onder andere omdat dit vraagstuk als vanzelf leidt tot de vraag welke rol de dood in ons leven speelt. Voor veel mensen is die laatste vraag een taboe. Zij spreken liever over het belang van goede gezondheidszorg dan over een wellicht zinloze dood. Het leven is evenwel als een reis die moeilijk te plannen is als je niet de eindbestemming kent; het heeft dan iets van zeilen op volle zee zonder kompas of GPS.

Daarbij komt nog iets: we leven in een cultuur waarin het meer gaat over de *waarde* van het leven dan over de *zin* van het leven. Zingeving gaat evenwel dieper dan waardebepaling. Zin verwijst naar ontplooiing, naar het

tot wasdom komen met het oog op onze bestemming, terwijl waarde eerder te maken heeft met prestaties, gevoelens van welbevinden en met wat anderen van mij denken. *Hebben* wordt dan snel belangrijker dan *zijn*, en dat is een bron van niet aflatende wedijver, frustraties en een beschadigd zelfbeeld. De hieruit voorkomende drang naar zelfbevestiging en de zinloosheid van de dood kunnen mensen moedeloos maken en elke hoop doen verliezen. Deze uitzichtloosheid verklaart wellicht mede waarom er in de westerse wereld een paradoxaal verband lijkt te bestaan tussen toenemende welvaart en een stijging in depressies en zelfdodingen. Bijzonder opvallend is in dit verband dat *millennials*, jongeren die meestal vertroeteld werden door hun ouders en vaak niets tekort kwamen, vatbaar blijken te zijn voor stress, eenzaamheid en zelfdodingsgedachten. In Vlaamse en Nederlandse dagbladen zijn er de laatste jaren artikelen gepubliceerd over het toenemend aantal gevallen van depressie en zelfdoding juist onder jongeren.

Nu ontnemt niemand zich het leven die gelukkig is, tenzij uit angst dat geluk te verliezen. Als verlangen naar geluk inherent is aan het mens-zijn, dan zouden wij ons dus de vraag moeten stellen: *Wat maakt mij als mens uiteindelijk het meest gelukkig?* De heilige Jozefmaria Escrivá vatte zijn antwoord op die vraag puntig samen: “Wat nodig is om het geluk te vinden is niet een gemakkelijk leventje, maar een verliefd hart” (*De Voor*, nr. 795). In onze westerse samenlevingen staat de mens bloot aan de verleiding het geluk vooral te zoeken in verstrooiing, vertier, faam, rijkdom en macht. Zeker en vast is plezier hebben of bewonderd worden een bron van geluk, maar is dat nu het beste geluk, het geluk dat ons het meest gelukkig maakt? In de Franse taal wordt iemand die

ongelukkig is treffend *malheureux* genoemd, een 'slecht-gelukkige'. Maar hoe word je dan een 'goed-gelukkige'? Als het gaat om gelukkig zijn, is er voor de mens maar één echte bron van geluk: de liefde. Echter niet zomaar een vorm van liefde, maar een liefde die van hoge kwaliteit is: de liefde die edelmoedig, respectvol en onbaatzuchtig is; kortom de liefde die innerlijk vrij is. In het christendom komt die liefde overeen met het begrip heiligheid. Heilig zijn is liefhebben op de wijze die de mens het meest gelukkig maakt. Het is evenwel de vraag of we kunnen liefhebben door enkel en alleen te rekenen op onze eigen krachten. Ik denk van niet.

Het ideale geluk bestaat voor een christen uit twee componenten: vreugde en vrede (*gaudium cum pace*, om met de klassieke theologen te spreken). Echt geluk is het mengsel van de vreugde die je ervaart wanneer je liefde geeft of ontvangt, en van de innerlijke vrede die voortkomt uit een positieve zelfwaardering. Vrede is eigenlijk nog belangrijker – en moeilijker – dan vreugde, want ook zonder vreugde is innerlijke vrede mogelijk, maar zonder die vrede wordt de vreugde smakeloos: wie het ontbreekt aan een positief zelfbeeld, kan moeilijk vreugde ervaren.

De innerlijke vrede en het eigen ego zijn aartsvijanden. Ons ego maakt het ons moeilijk onze gebreken onder ogen te zien en te aanvaarden dat wij ze hebben. Het is in feite een van de moeilijkste taken waar we ons in het leven voor gesteld zien. Maar hoe moeilijk het ook is, we kunnen er niet omheen: zonder de erkenning van onze eigen fouten, zullen we geen innerlijke vrede kennen. Zelfbedrog en moreel relativisme helpen daar niet bij. Wat we nodig hebben is dat we open staan voor Gods

Sessie 1: Waarom in God geloven, christen en katholiek zijn?

(Bestaan van God en Openbaring)

“We sluiten ons niet aan bij lege beschouwingen; we laten ons niet verleiden door voorbijgaande impulsen van het hart; noch door de schittering van welsprekende betogen; maar de woorden die door de goddelijke Almacht gesproken zijn, schenken we wél ons vertrouwen.”

Heilige Hippolytus, *Weerlegging van alle ketterijen*, C. 10, 33

Het belang van het objectieve

Ieder van ons is op zoek naar een goed evenwicht tussen *objectieve en subjectieve elementen van het leven*. Menselijke warmte en gevoelens spelen een belangrijke rol in ons leven, in het bijzonder op het gebied van de liefde. *Het gaat er dan ook zeker niet om het subjectieve te minachten*. Maar zonder *objectieve referentiekaders* ligt zelfbedrog op de loer en bestaat het risico in een eigenzinnig wereldje te belanden. We behoren dus prioriteit te geven aan het objectieve (algemene) zonder daarbij het subjectieve (individuele) te verwaarlozen.

Daar de objectieve waarheid zo belangrijk is, doen we er goed aan bij ons denken over het bestaan van God of over de verschillende godsdiensten en kerken, vooral te letten op de *waarheidsgaranties* die ons geboden worden.

Tegenwoordig kennen veel mensen, door gebrek aan kennis van de door God geopenbaarde Waarheid en door desinformatie, de betrouwbaarheid van het katholieke geloof niet. Daarom zet ik een aantal gegevens op een rijtje om aan te tonen dat de katholieke Kerk op de meest volle waarheid aanspraak kan maken. Eigenlijk ben ik nogal sceptisch over de *apologie* van het geloof: over de kans om op een louter rationele basis iemand te kunnen overtuigen van de waarheid van het geloof. Vertrouwen schenken hangt immers af van de persoonlijke ingesteldheid van eenieder. Desondanks volgt hier mijn getuigenis van de waarheid.

Een van de beste troeven van het katholieke geloof is dat het nimmer in strijd is met het verstand en daarom het meest waarachtige geloof is. Indien dat niet zo was, zou het niet echt *katholiek* zijn; dat wil zeggen: voor eenieder geldend. “Als de katholieke godsdienst niet bestemd is voor allen, dan is het bedrog: het is ofwel katholiek of het is niets” beweerde Robert Hugh Benson (1871-1914), een vooraanstaande anglicaan, toen hij zich in 1903 tot het katholicisme bekeerde.¹ Hij wilde met iedereen zijn geluk delen het ware geloof te hebben gevonden. Toch werd hij niet katholiek uit enthousiasme, want hij moest er grote persoonlijke offers voor brengen. Hij deed het eenvoudigweg omdat hij beseftte dat de katholieke Kerk de volle waarheid bevat. Een andere Engelse bekeerling, Gilbert K. Chesterton (1874-1936), een man met een scherpe intelligentie en een groot verdediger van het gezond verstand, antwoordde op de vraag van een journalist: “Waarom gelooft u eigenlijk?” met de

¹ Vgl. R.H. Benson, *Confesiones de un converso*, Rialp, Madrid 1998, p. 111.

woorden: "Omdat ik begrijp dat het leven logisch en leefbaar is mét die geloofsovertuiging en onlogisch zonder haar."²

Als katholiek geloven we waarheden die ons petje te boven gaan, maar ze zijn niet in strijd met de rede. "We laten ons niet verleiden door voorbijgaande impulsen van het hart", schreef de heilige Hippolytus zeventien eeuwen geleden. Laten we het benadrukken. We leven immers in een cultuur waarin het sentiment overheerst en het geloof beschouwd wordt als een louter individuele aangelegenheid, afhankelijk van ieders persoonlijke gemoedstoestand. Een soort onredelijk houvast dat ieder naar eigen smaak en volgens de laatste mode samenstelt. Het *zwakke denken* speelt daarin een rol. Er heerst een groot wantrouwen ten aanzien van het menselijk vermogen om tot de waarheid te kunnen komen. Ons verstand is weliswaar beperkt maar zeker niet onbekwaam. Als men hier systematisch aan twijfelt dan blijven er slechts spaarzame, enigszins nuttige opinies over. Het is de moeite waard ons verstand te gebruiken tot het de rust vindt!

Hoe belangrijk het objectieve element ook is, om doeltreffend vooruit te gaan in het christelijk leven gaan redenering en beleving het beste *samen*. Zowel gebedsleven als leerstellige vorming met goede kennis van de Openbaring (door God geopenbaarde objectieve waarheden) zijn hierbij noodzakelijk. Het geloof verlicht het verstand maar het moet ook het hart en het leven verlichten.

² G.K. Chesterton, *La incredulidad del padre Brown*, Encuentro, Madrid 1999, p. 13.